

12.6.14

לכבוד

1. **מר שלומי כהן**, היועץ המשפטי, שירות בתי הסוהר, בפקס: 08-9193840
2. **השרה יעל גרמן**, שרת הבריאות, בפקס: 02-6787662
3. **מר יהודה ויינשטיין**, היועץ המשפטי לממשלה, בפקס: 02-6467001
4. **פרופ' זאב רוטשטיין**, מנהל בית החולים תל השומר, בפקס: 03-5303880
5. **פרופ' יעקב יהב**, מנהל בית החולים קפלן, בפקס: 08-9440204
6. **ד"ר אורנה בולדהיים**, מנהלת בית החולים העמק, בפקס: 04-6522642
7. **פרופ' ברבש גבי**, מנכ"ל בית החולים סוראסקי, בפקס: 03-6973859
8. **ד"ר יצחק ברלוביץ**, מנהל בית החולים וולפסון, בפקס: 03-5054482
9. **ד"ר חזי לוי**, מנהל בית החולים ברזילי, בפקס: 08-6732342
10. **ד"ר ערן הלפרן**, מנהל המרכז הרפואי רבין (השרון), בפקס: 03-9376029, 03-7608138
11. **ד"ר אהוד דודסון**, מנהל בית החולים סורוקה, בפקס: 08-6277364
12. **ד"ר איתן ורטהיים**, מנהל בית חולים מאיר, בפקס: 09-7441730

שלום רב,

דחוף ביותר

הנדון: איזוק עצורים מנהליים שובתי רעב בבתי החולים והטלת מגבלות על גישתם להתפנות בשירותים

על סמך עדויות שהגיעו לידינו מעצורים מנהליים והשובתים רעב מזה 50 ימים והמאושפזים כעת בבתי החולים, הרינו לפנות אליכם, בדרישה לחדול מאיזוק עצורים אלה בעת קבלתם לטיפול הרפואי וכן להימנע מהטלת מגבלות על גישתם לתאי השירותים בעת הצורך; הכל כמפורט להלן:

1. לפני כ- 50 ימים החלו קרוב ל- 200 עצורים מנהליים פלסטיניים (להלן: העצורים) בשביתת רעב כאות מחאה על המשך מעצרים ללא משפט. עקב התמשכות שביתת הרעב, מצבם הרפואי של העצורים הלך והתדרדר, כאשר עשרות רבות מהם הועברו להמשך טיפול במספר בתי חולים.

2. נפתח ונציין כי מדובר בעצורים שהושמו במעצר בהיותם עצורים מנהליים. היינו, הם לא חשודים בביצוע עבירה כלשהי, הם לא נשפטו ולא נגזר דינם. ועל כן עצם קיומו של מעצר מנהלי במדינת ישראל הינו מנוגד למשפט הבינלאומי לזכויות אדם ובעיקר לסעיף 9 ו-14 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות

P.O. Box 8921 Haifa 31090 Israel Tel: (972)-4-950-1610 Fax: (972)-4-950-3140

חיפה 31090, ס.ב 8921, هاتف 04-9501610, فاكس 04-9503140
חיפה 31090, ת.ד. 8921, טלפון 04-9501610, פקס 04-9503140

Email: adalah@adalah.org

<http://www.adalah.org>

אזרחיות פוליטיות שישראל צד לה. על כן הטלת תנאי מאסר או פיקוח נוקשים המופנים נגד אסירים שנשפטו ונענשו אינם מתאימים למסגרת הנורמטיבית שאמורה לחול על עצורים אלה וממילא היא תגביר את הפגיעה הלא מידתית בחירות האישית שלהם שממילא נפגעה כתוצאה ממעצר ללא משפט.

3. מעדויות שהגיעו אלינו מבני משפחותיהם של העצורים ומגורמים נוספים, מצטיירת תמונה חמורה ביותר לפיה זכויותיהם הבסיסיות והחוקתיות של עצורים אלה מופרות ברגל גסה מצד כל הגורמים המעורבים בעניין – צוותי בית החולים ואנשי שב"ס המפקחים עליהם. מעדויות אלה עולה התמונה העובדתית הבאה:

4. לכל אורך הליך הטיפול, ידיהם ורגליהם של העצורים מחוברות (כולן או חלקן) למיטות באזיקים וזאת במשך 24 שעות ביממה, דבר אשר מונע מהם תנועות בסיסיות ומחמיר את מצבם הרפואי, הרעוע ממילא.

5. ישנן הגבלות חמורות על גישתם של העצורים לתאי השירותים בבתי החולים, במיוחד כשהם צריכים לעשות את צרכיהם בשעות הלילה. הסיבה הנטענת בגינה נמנע מהעצורים להתפנות בשעות הלילה היא מחסור באנשי שב"ס האמורים ללוות אותם לתאי השירותים בשעות אלו. למותר לציין, כי היות והעצורים ניזונים ממים ומלח בלבד, הרי שהם נזקקים להתפנות בתכיפות ובתדירות רבה יותר.

6. בנסיבות אלו, ההגבלות על העצורים מקפלות בחובם נזקים פיזיים ונפשיים חמורים, סבל רב וחוסר נוחות מתמשך, המלווים בתחושת השפלה כבדה. הגבלת נגישותם לתאי שירותים אף מחמירה את הנזקים הבריאותיים הנגרמת לגופם ותורמת לסיבוכים רפואיים חמורים נוספים בגופם של העצורים.

7. ההגבלות לעיל, אופן ההתייחסות כלפי העצורים הכרוכה בהשפלה ופגיעה גופנית, פוגעים באופן חמור בזכויותיהם החוקתיות לכבוד, לבריאות, לחירות ולשלמות הגוף אשר כולם מוגנים ומעוגנים במסגרת הזכות החוקתית לכבוד.

8. ההגבלות שפורטו לעיל, לרבות מניעתם לנגישות לתאי שירותים, גורמות לפגיעות גורפות בזכותם החוקתית של העצורים לבריאות. זכות זו מעוגנת בחוק זכויות החולה, התשנ"ו - 1996 הקובע בסעיף 5, כי "מטופל זכאי לקבל טיפול רפואי נאות, הן מבחינת הרמה המקצועית והאיכות הרפואית, והן מבחינת יחסי האנוש". במקביל קיימת חובה חקוקה המוטלת הן על בתי החולים והן על נציגי השב"ס, לקיים אחרי חוק זכויות החולה לרבות השמירה על זכויותיהם של המטופלים, ובכלל זה העצורים. סעיף 27(א) לחוק מחיל את הוראותיו הנוגעות לעניין השמירה על כבוד המטופל, בין היתר, גם על שב"ס. תחולת הוראות החוק על השב"ס איננה גורעת מאחריותה של המדינה (לפי סעיף 30) או מאחריותו של מנהל המוסד הרפואי (לפי סעיף 26) לקיים את החובות המוטלות לפיו, ובראשן החובות למימוש זכויות החולה כפי שנקבע בסעיף 5 לחוק.

9. יתר על כן, ההגבלות לעיל פוגעות בזכותם של העצורים לפרטיות. זכות זו אף היא מעוגנת בחוק זכויות החולה המחייב בסעיף 10 לשמור "על כבודו ועל פרטיותו של המטופל בכל שלבי הטיפול הרפואי". בנוסף, ההגבלות גורמות לפגיעה בכבודם של העצורים המגיעה לכדי השפלה חמורה. כבילה רצופה של 24 ימים, כאשר העצורים ממילא ממוטטים נפשית ופיזית עקב שביתת הרעב, נועדה אך ורק על מנת

להעניש את העצורים בגין שביתת הרעב בה פתחו ואשר השלטונות מנסים לטרפד ועל מנת להשפיל אותם וליצור בכך אמצעי לחץ נוסף כדי לחייב אותם להפסיק את השביתה.

10. הענקת "טיפול רפואי" בנסיבות אלו הינו מנוגד לחובתו האתית והרפואית של בית החולים לשמור על כבודו וזכויותיו של המטופל בין כותליו. חובה זו נגזרת לא רק מחוק זכויות החולה, אלא נגזרת גם מכללי האתיקה הרפואית שנקבעו על ידי ההסתדרות הרפואית העולמית (WMA) האוסרים על עובדי המוסדות הרפואיים ליטול חלק בכל סוג של טיפול בו ננקטים אמצעים ענישתיים, אכזריים ומשפילים כנגד המטופלים. בנוסף לכך, גם הצהרת האו"ם בדבר עקרונות של אתיקה רפואית משנת 1982 אוסרת על הצוותים הרפואיים לשתף פעולה, אקטיבי או פסיבי, בטיפול משפיל ובלתי אנושי באנשים הנמצאים תחת אחריותם. ראו קישור להצהרת האו"ם בעניין: <http://www.un.org/documents/ga/res/37/a37r194.htm>

11. היחס המוענק לעצורים בבתי החולים מהווה אם כן יחס אכזרי, משפיל, עונשי ובלתי אנושי. בתור שכזה, היחס לעצורים הוא יחס של "עינויים" בלתי חוקיים. יחס זה עומד בניגוד לאמנה הבינלאומית נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים, שישראל צד לה. כבילה ממושכת בכל שעות היום ומניעה מביצוע צרכים, תהיה הסיבה לה אשר תהיה, מהוות הפרה בוטה של סעיף 16 לאמנה ועולות כדי יחס אכזרי, בלתי אנושי ומשפיל.

12. יתר על כן, הפעלת תנאי פיקוח מחמירים אלה מנוגדים הן להוראות פקודת בתי הסוהר (נוסח חדש), התשל"ב – 1971 והן לפקודת הנציבות בעניין כבילת אסיר במקום ציבורי. שתי פקודות אלו מסדירים את הכבילה של אסיר במקום ציבורי, לרבות בבית חולים וקובעים את התנאים לכבילה. לפי סעיף 13 לפקודת הנציבות נקבע הכלל לפיו אסיר לא ייכבל בבית חולים אלא אם התקיימו מספר תנאים. תנאים אלו נקבעו בסעיף 11א לפקודת בת הסוהר כדלקמן:

"(1) סוהר סבר כי קיים חשש סביר שהאסיר עלול לעשות אחד מאלה:

(א) להימלט או לסייע לאחר להימלט;

(ב) לגרום נזק לגוף או לרכוש;

(ג) לפגוע בראיות או להעלימן;

(ד) לקבל או למסור חפץ שעשוי לשמש בביצוע עבירה או לפגוע בסדרי מקום המשמורת;"

במקרה דנן, מדובר בעצורים מנהליים שאושפזו בבתי החולים בעקבות מצבם הרפואי הרעור עקב שביתת הרעב בה החלו כמחאה על מעצרים. עצורים אלו הובאו לבית החולים כשהם חלשים ומוחלשים וכשאין ביכולתם לגרום לנזקים כלשהם או למסור חפצים כלשהן. במצב הפיזי והרפואי בו שרויים שובתי הרעב המאושפזים בבתי החולים, הם אינם מסוגלים פיזית לבצע מאומה. הם בקושי מסוגלים לקום, שלא לדבר על האפשרות לצעוד כמה צעדים. כך שגם אם רשויות השב"ס מבקשים לפקח עליהם, טריקת דלת חדריהם יחד עם נוכחות סוהר בחדר, מספקת לצורך השגת מטרת הפיקוח! על כן, במקרה דנן, נמצא כי למרות שהכלל לפי פקודת הנציבות הינו כי אסיר לא ייכבל אלא בהתקיימות התנאים לעיל, הרי שהם אזוקים בניגוד לכלל הנ"ל ובהעדר התקיימות התנאים שמאפשרים את הכבילה!

13. יתר על כן, פקודת הנציבות לא התקיימה גם בהקשר בו מתעוררים חילוקי דעות בין הצוות הרפואי לבין הסוהרים בנוגע לכבילתו של מטופל או שחרורו מאזיקים במהלך הטיפול. במקרים אלו קובעת הפקודה כי ההכרעה תועבר לידי "פורום ההכרעות" אשר ייתן החלטה סופית בעניין. ככל הידוע לנו, הצוותים הרפואיים לא התנגדו להתנהלות הסוהרים ועל כן לא הועבר לפורום ההכרעות שום מקרה, דבר אשר מעלה סימני שאלה לגבי שיתוף הפעולה של הצוותים הרפואיים עם אנשי שב"ס.

14. הפגיעה בזכויות החוקתיות לעיל הינה גורפת בלתי מידתית. שכן, ראשית, מדובר בעצורים שרמת המסוכנות שלהם, גם כפי שנקבע בפקודת נציבות שב"ס מס' 04.15.01 שצוינה לעיל, הינה רמת מסוכנות נמוכה המחייבת בחינה פרטנית של הנסיבות של כל עציר, כאשר בפועל היחס המוענק להם הינו יחס האמור להיות מוענק לאסירים שפוטם בעלי רמת מסוכנות גבוהה ביותר. סעיף 7 לאותה פקודה קובע כי "אסיר אשר מידת מסוכנותו מוגדרת כרמה ב', לא ייכבל אלא לאחר בחינה פרטנית, אם בהתאם לנסיבות יש מקום לכבילתו אם לאו". במקרה דנן, וככל שידוע לנו, בחינה פרטנית לנסיבותיו האישיות של כל עצור ועצור לא נעשתה ועל כן תנאי הפיקוח המוחלט על כל העצורים השובתים באשר הם, הינה גורפת.

15. בנוסף, לא נבחנו החלופות להפחתת הפגיעה בזכויותיהם של העצורים. סעיף 13 לפקודה אשר מסדיר את כללי כבילת אסירים בבתי החולים, קובע כי גם אם ישנה נחיצות לכבול אסיר בבית החולים, הרי "ככל שקיימת אפשרות להשתמש באמצעי כבילה חלופיים, אשר השימוש בהם יביא לצמצום הפגיעה בטיפול הרפואי, אם בכלל, הרי שיש להשתמש בהם", וכי גם "במקרים בהם הוחלט שאין מנוס מכבילה, היא תעשה באופן המינימאלי והמקל ביותר". בהקשר זה יצוין כי סעיף 13 קובע פרוצדורה מסוימת לפני ואחרי שיוחלט על כבילת אסיר, שספק רב אם הממונים על העניין בשב"ס עמדו בה.

16. כמו כן, איזוק העצורים במשך 24 שעות הינה כבילה גורפת ובלתי מידתית העולה על הנדרש וזאת גם אם קיימת סמכות בחוק לאיזוק את העצורים. מדובר בכבילה ממשוכת שאינה מבחינה בין רמת המסוכנות של כל עצור, אינה מבחינה בעיתויים בו ניתן לשחרר את העצור מאזיקים לצורך בלת טיפול רפואי ואינה מבחינה בעיתוי בו ניתן לשחרר את העצור מאזיקים בשעות הלילה כאשר הוא נוכח בחדרו בפיקוח סוהרים.

17. נבקש להדגיש, כי אין זו הפעם הראשונה בה מועלות תלונות נגד שב"ס ונגד צוותי בתי החולים בכל מה שנוגע לטיפול, אשפוז ואופן כבילת עצורים מנהליים השובתים רעב. תשתית עובדתית דומה לזו שעומדת ביסוד המקרה בו עסקינן, נדונה בפני בית המשפט בעניינו של העצור המנהלי הביטחוני ח'דר מוסא. באותו עניין, הלין העצור על כבילתו בבית החולים זיו בצפת בו הוא אושפז עקב הכרזתו על שביתת רעב במחאה על המשך מעצרו המנהלי ללא משפט. בית המשפט קבע כי גם אם יש לשב"ס סמכות לכבול את העצור על פי הוראות פקודת נציבות שב"ס בעניין כבילת אסיר במקום ציבורי מספר 04.15.01, הרי שבנסיבות העניין, אופן כבילתו הממושכת של העצור איננו מידתי וזאת גם אם אין הוא מוגבל בתנועותיו, ובלשונו של בית המשפט:

"הגעתי למסקנה כי גם אם העותר הוא עצור בטחוני הרי כבילתו למיטה בכל שעות היממה, גם באזיק אחד, כאשר הוא נמצא זמן קצר לאחר שביתת רעב בת 66 יום הוא אמצעי לא מידתי שאיננו מוצדק לאור אמצעים אחרים שיש בידי המשיב, שנוקט בחלק מהם ורשאי לנקוט באמצעים חוקיים נוספים, ושיש בהם כדי להבטיח את הצורך בשמירה על תנועותיו של העותר.

גם אם העותר אינו מוגבל בתנועותיו והוא מקבל מבקרים ללא הגבלה בהתנהגותו כלפיהם, אין בכך כדי להצדיק את כבילתו בכל שעות היממה, לרבות בשעות הלילה כשהוא נמצא בחדרו בנוכחות סוהריו בלבד.
[..]

אינני מתעלם מהשוני בין תנאי החזקתו של העותר, כמו של כל אסיר, במתקן כליאה לבין תנאי אישפוזו של אסיר בבי"ח, אך הבדל זה לא מצדיק נקיטת אמצעי כמו כבילה באזיק למיטה בכל שעות היממה. " (הדגשות לא במקור)

עת"א 16346-02-12 עדנאן מוסא נ' שירות בתי הסוהר (טרם פורסם, 23.2.2012).

לאור כל זה, נבקשכם לפעול לאלתר, כל אחד בתחום סמכויותיו וחובותיו, ולחדול מכבילתם הגורפת של העצורים למיטותיהם וכן להימנע מהטלת מגבלות על גישתם לתאי השירותים במיוחד בשעות הלילה. כן, נבקש כי תעדכנו אותנו בהקדם באשר לאופן טיפולכם בעניין.

בכבוד רב,

סאוסן זהר, עורכת - דין